BAŞYAZI

İstihdamın **kayıtlı ve kaliteli kısmının** artmaya devam etmesi olumlu bir gelişmedir

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr



2013 yılında Türkiye ekonomisinin vasat büyüme performansına bağlı olarak, istihdam yaratma gücünde bir miktar azalma yaşandı. 2010-2012 döneminde kentlerde artan iş gücündeki nüfusun %145'i istihdam edilebilirken, 2013 yılında ancak %79'u istihdam edilebildi. Dolayısıyla ekonominin istihdam yaratma gücünün azalmasından kaygı duymalıyız. Buna karşılık istihdamın kayıtlı ve kaliteli kısmının artmaya devam etmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmeli.

2013 yılına ait istihdam verileri açıklandı. 2009 yılından itibaren azalış eğilimine giren işsizlik oranları, 2013 yılında iş gücüne katılma oranındaki yükselme nedeniyle 0,5 puan artış gösterdi. 2012 yılında işsizlik, tarım dışı işsizlik ve genç işsizliği oranları sırasıyla % 9,2, %11,5 ve %17,5 iken, 2013 yılında bu oranlar sırasıyla %9,7, %12 ve %18,7'ye yükseldi.

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2013 yılında bir önceki yıla göre 229 bin kişi artarak 2 milyon 747 bin kişiye ulaştı. İşsizlik oranlarına kadın erkek ayrımında bakıldığında, 2013 yılında bir önceki yıla göre işsizlik oranı erkeklerde 0,2 puan artarak %8,7 olurken, kadınlarda 1,1 puan artarak %11,9 seviyesinde gerçekleşti. İşsiz sayısı da bir önceki yıla göre 229 bin kişi artarak 2 milyon 747 bine yükseldi.

Kentlerde işsizlik oranı 0,4 puanlık artışla %11,5, kırsal yerlerde ise 0,6 puanlık artışla %6,1 oldu. Tarım dışı işsizlik oranı bir önceki yıla göre 0,5 puanlık artışla %12 seviyesinde, 15-24 yaş grubundaki genç nüfusta işsizlik oranı ise 1,2 puanlık artışla %18,7 olarak gerçekleşti.

İşsizlik oranının tüm eğitim düzeylerinde artış göstermesi dikkat çekiyor. İşsizlik oranının okuryazar olmayanlarda ve lise altı eğitimlilerde daha fazla arttığı gözlemleniyor. En yüksek işsizlik oranı %12 ile lise mezunlarında görülüyor. Bir önceki yıla göre lise mezunlarında işsizlik oranı 0,2 puan artarken, yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranı 0,2 puan artarak %10,3'e çıkıyor. İşsizliğin lise altı eğitimlilerde %8,7'den %9,3'e ve meslek lisesi mezunlarında da %10,1'den %10,5'e yükseldiği görülüyor.

İşsizlik oranının en yüksek olduğu bölge %14,5 ile Güneydoğu Anadolu bölgesi iken, en düşük olduğu bölge %6,7 ile Batı Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgeleri oldu. En yüksek istihdam artışı 206 bin kişi ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde gerçekleşti. Buna karşılık en fazla istihdam azalışı Doğu Karadeniz bölgesinde görüldü. Bu bölgede toplam istihdam 73 bin kişi azaldı.

İstihdam edilenlerin sayısı 2013 yılında, geçen yıla göre 703 bin kişi artarak 25 milyon 524 bin kişiye yükseldi. Tarım sektöründe çalışan sayısı 82 bin kişi azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 785 bin kişi arttı.

Tarım dışı sektörlerin istihdam içindeki payı artarken, tarım sektörünün payı son 10 yılın ikinci en düşük değerine geriledi. İstihdam edilenlerin %23,6'sı tarım, %19,4'ü sanayi, %7'si inşaat, %50'si ise hizmetler sektöründe yer aldı. Bir önceki yılla karşılaştırıldığında hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 0,6 puan, sanayi sektörünün payı 0,3 puan, inşaat sektörünün payı 0,1 puan artarken, tarım sektörünün payının ise 1 puan azaldığı görüldü.

İş gücüne katılma oranı, 2013 yılında bir önceki yıla göre 0,8 puan artarak %50,8 oldu. Erkeklerde iş gücüne katılma oranı bir önceki yıla göre 0,5 puanlık artışla %71,5, kadınlarda ise 1,3 puanlık artışla %30,8 olarak gerçekleşti. Çalışma çağındaki nüfus 55,6 milyona yükseldi. Çalışma çağı nüfusu %1,6 artarken, iş gücü %3,4 arttı. İş gücüne katılma ve istihdam oranları, kadın ve erkeklerde artış gösterirken, kadın isdihdamı artışının oldukça belirgin olduğu görülüyor.

Bölgelerdeki istihdamın sektörel dağılımına bakıldığında, tarım sektörünün payının en yüksek olduğu bölge %49,7 ile Doğu Anadolu, sanayi sektörünün payının en yüksek olduğu bölge %36,9 ile Doğu Marmara, hizmetler sektörünün payının en yüksek olduğu bölgeler ise %64 ile İstanbul ile İç Anadolu bölgeleri oldu.

2013 yılında tarım istihdamındaki azalışa rağmen toplam istihdam bir önceki yıla göre 703 bin kişi arttı. Bu dönemde istihdam geçen yıla göre %2,8 gibi önemli bir artış gösterdi. Tarım istihdamı 82 bin kişi azalarak 6 milyon 15 bine gerilerken, tarım dışı istihdam 783 bin kişi artarak 19 bin 509 kişi oldu.

İstihdam artışına en büyük katkı hizmetler sektöründen geldi. Ayrıca sanayi sektöründeki istihdam artışı da dikkat çekici oldu. Sanayi sektöründe 205 bin, hizmetler sektöründe 505 bin, inşaat sektöründe ise 73 bin kişilik artış yaşandı. Yüzdesel anlamda sanayi sektörü istihdamında %4,3, hizmetler sektörü istihdamında %4,1, inşaat sektörü istihdamında %4,3'lük artış yaşanırken, tarım istihdamında %1,3'lük azalış meydana geldi. 2008 yılında artmaya başlayan tarım istihdamı ilk kez 2012 yılında azaldı ve bu azalış 2013 yılında da devam etti.

İşteki duruma göre istihdamın dağılımına bakıldığında, ücretli ve yevmiyelilerin sayısının önemli bir biçimde arttığı görüldü. 2013 yılında ücretli ve yevmiyeli çalışanlardaki artış ve ücretsiz aile işçilerindeki azalış değerlendirildiğinde istihdamın kalitesi açısından olumlu bir tablo ortaya çıktı. Dolaysıyla, kırılgan istihdam oranı önemli ölçüde geriledi.

Ücretli ve yevmiyelilerin sayısı 2013 yılında bir önceki yıla göre 734 bin kişi arttı ve toplam istihdam içindeki payı %64,1'e yükseldi. Aynı dönemde ücretsiz aile işçisi sayısı 51 bin kişi azaldı ve istihdam içindeki payı %12,6'ya geriledi. İşveren sayısı da 56 bin kişi azaldı. Kendi hesabına çalışanların sayısı ise 78 bin kişi artarken, istihdam içindeki payı da %18,7 oldu. Ücretsiz aile işçileri ve kendi hesabına çalışanları kapsayan kırılgan istihdam oranı ise 0,8 puan gerileyerek %31,3'e düşüş gösterdi.

Kayıt dışı istihdam, 2013 yılında hem sayı hem de oran olarak hızlı azalma eğilimini sürdürdü. Kayıt dışı istihdam 2013 yılında bir önceki yıla göre 307 bin kişi azalarak 9,4 milyon kişiye düştü. Ayrıca kayıt dışı istihdam oranı aynı dönemde %39'dan %36,7'ye geriledi. Tarım sektöründe kayıt dışı istihdam 0,3 puan azalarak %83,3 olurken, tarım dışı sektörlerde ise %24,5'ten %23,3'e geriledi. Kayıt dışı istihdam oranında görülen azalış son dönemlerde Türkiye'de kayıt dışı istihdamla yapılan mücadelenin olumlu sonuçlarını ortaya koyuyor ve artan istihdamın kalitesi bakımından da olumlu görülüyor.

Özetle, 2013 yılında Türkiye ekonomisinin vasat büyüme performansına bağlı olarak istihdam yaratma gücünde bir miktar azalma yaşandı. Nüfustaki artışı karşılayacak kadar istihdam artışı sağlanamadı. 2010-2012 döneminde kentlerde artan iş gücündeki nüfusun %145'i istihdam edilebilirken, 2013 yılında ancak %79'u istihdam edilebildi. Dolayısıyla, ekonominin istihdam yaratma gücünün azalmasından kaygı duymalıyız. Buna karşılık istihdamın kayıtlı ve kaliteli kısmının artmaya devam etmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmeli.